

BIJBELS GRIEKS LES 12

12.1 Meer over de conjunctivus

Naar aanleiding van de tekst 1 Johannes 4 : 7 - 12 krijgt u nog wat meer informatie over de conjunctivus.

Eerst lezen we de tekst.

LEZEN (1) 1 Johannes 4 : 7 - 12

Nieuwe woorden

ἀγαπητοι	= geliefden
ἀλλήλους	= elkaar
γεγεννηται	= <i>Ziet u de verdubbeling?</i> Het is de prf.pss. van γεννω = verwekken, baren (bij pass. vormen: geboren worden)
ἐφανερωθη	= aor. pss. van φανερω = openbaren
μονογενη	= eniggeboren
ἀποσταλκεν	= <i>zie tabel les 10</i>
ζησωμεν	= aor. con. van ζω = leven
ἀπεστειλε	= <i>zie tabel les 10</i>
ὁ ἰλασμος	= de verzoening
ὁ ἁμαρτιος	= de zonde
εἰ (geen enkel accent)	= indien (εἰ = “jij bent” heeft in de Bijbel op de ἰ ook nog een accent!)
οὕτως	= zo
ὀφειλω	= schuldig zijn, moeten
τεθεαται	= <i>Ziet u de verdubbeling?</i> Het is de prf.med. van θεαομαι = aanschouwen, zien
τετελειωμνη	= <i>Ziet u de verdubbeling?</i> Het is het prf. part. pss. van τελειω = volmaakt zijn

- Ἀγαπητοι, ἀγαπωμεν (con.! vertaal: laat ons ...) ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι, καὶ παρὰ τὸ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγεννηται, καὶ γινωσκει τὸν Θεόν.
- ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἐγνώ τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
- ἐν τούτῳ ἐφανερωθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀποσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζησωμεν δι' αὐτοῦ.
- ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγάπησαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπεστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ (voeg het woordje *tot in*) ἰλασμον περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.
- ἀγαπητοι, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφειλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν.
- Θεὸν οὐδεὶς πωποτε τεθεαται· ἐὰν ἀγαπωμεν (con.!) ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμνη ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

BIJBELS GRIEKS LES 12

Opmerkingen bij de gelezen tekst.

- **ἀγαπῶμεν** (con.! vertaal: laat ons ...)
In hoofdzinnen kan de conjunctivus ook een *aansporing* aan geven.
voorbeeld: **πιστευῶμεν αὐτῷ** = laten we hem vertrouwen
- **ζησῶμεν** Deze conjunctivus had u kunnen verwachten i.v.m. **ἵνα**
- **ἀγαπῶμεν** Ook deze conjunctivus had u kunnen verwachten i.v.m. **ἐάν**
- Het *herkennen* van de conjunctivus:
  1. Let op de signaalwoorden die aangeven dat er een conjunctivus komt/kan komen.(zie les 8)
  2. Bekijk de volgende tabel eens goed! U ziet dan:
    - a. Een conjunctivus vorm heeft *nooit* een augment (ἐ)
    - b. *Korte* klinkers (a, o, e,) in de uitgang worden bij de conjunctivus *lang* (ω, η, maar ook η)
Bijv.: **λυ-ο-μεν** wordt **λυ-ω-μεν**, **ἐλυσ-ε** wordt **λυσ-η**
Soms treden er echter ook wat andere veranderingen op!

	prs.act.con.	prs.med.con.	aor.act.con.	aor.med.con.	aor.pss.con.
1-e ps. ev.	λυω	λυομαι	λυσω	λυσωμαι	λυθω
2-e ps. ev.	λυης	λυη	λυσης	λυση	λυθης
3-e ps. ev.	λυη	λυηται	λυση	λυσηται	λυθη
1-e ps. mv.	λυωμων	λυωμεθα	λυσωμων	λυσωμεθα	λυθωμεν
2-e ps. mv.	λυητε	λυησθε	λυσητε	λυσησθε	λυθητε
3-e ps. mv.	λυεσι(ν)	λυωται	λυσωσι(ν)	λυσωνται	λυθωσι(ν)

12.2 De genitivus

De grondbetekenis van de genitivus kennen we al. (Zie les 2.1)

- (1) Ook weten we al dat sommige *werkwoorden* en sommige *voorzetsels* door de genitivus gevolgd worden.

Bijvoorbeeld:

ἀκουετε αὐτου = Hoor Hem. (αὐτου = gen.ev. van αὐτος)

τα προβατα της φωνης μου ακουει = en de schapen horen Mijn stem

BIJBELS GRIEKS LES 12

ἀκουσατε την παραβολην = Hoor de gelijkenis.

De zaak die gehoord wordt staat of in de gen. of in de acc.

- (2) το δικτυον των ιχθυων = het net (*vol*) met vissen (Joh.21 :8)

de gen. is het antwoord op de vraag: met welke inhoud?

- (3) ὁδον θαλασσης = een weg naar de zee (Mat.4 : 15)

de gen. is het antwoord op de vraag: In welke richting?

- (4) ἡ ἀγαπη του Θεου = de liefde voor God (1 Joh.5 : 3)

We spreken hier van een **genitivus objectivus**

- (5) ἡ ἀγαπη του Θεου = de liefde van God (2 kor. 13:13)

We spreken hier van een **genitivus subjectivus**

- (6) νυκτος = 's nachts χειμωνος = 's winters

De gen. is hier het antwoord op de vraag: Gedurende welke tijd?

- (7) ὁ πατηρ μειζων μου ἐστιν = De Vader is groter dan Ik (Joh.14 : 28)
(St.Vert.: De Vader is meer dan Ik)

De gen. is hier het antwoord op de vraag: dan wie? dan wat?

Opdracht 1

1. Λατρευουσιν αὐτῷ ἡμερας και νυκτος. (λατρευω = dienen)
2. Ὁ ἀκουων ὑμων ἐμου ἀκουει.
3. Ἄμαρτια γαρ ὑμων κυριευσει. (κυριευω = heersen over)
4. Και ἰδου, φωνη ἐκ των οὐρανων.
5. Μειζω τουτων ὀψη (u zult zien).
6. Ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ἰησου Χριστου μετα παντων ὑμων.
7. Τίς ἐστιν ἀνδρειοτερος ἐμου;

12.3 LEZEN (2) Een tekst uit de septuaginta: de roeping van Abram.

Opmerkingen:

- Αβραμ. Dit woord komt u in de eerste regel van de tekst al tegen.
U ziet: de spiritus (´) ontbreekt. Ook worden eigen namen vaak niet verbogen. In alle naamvallen wordt Αβραμ geschreven. Σαρα wordt echter wel verbogen. Opvallend is dat de naam κυριος niet met een hoofdletter wordt geschreven.

BIJBELS GRIEKS LES 12

Nieuwe woorden

συγγενεια = geslacht, verwanten, St.Vert.: maagschap

δειξω = futur van δεικνυμι = wijzen (na deze tekst meer daarover)

εὐλογεω = zegenen

μεγαλυνῶ = ik zal groot maken/ vergroten; na een **μ, λ, ν, ρ**, verdwijnt de **σ** van de futur!

Dat de **σ** verdwenen is, ziet u aan het accent boven de omega!

ἔση = u zult zijn

εὐλογητος = gezegend

τους εὐλογουντας = degenen die zegenen of wie zegenen

καταραομαι = vervloeken

φυλαι = geslacht, stam, volk

καθαπερ = evenals, zoals

λαλεω = spreken

οίχομαι = weggaan, gaan

...ἦν ἔτων ἑβδομηκοντα πεντε = ... was 75 jaar oud

καταομαι = zich verwerven, verkrijgen; ἔκτησαντο = 3-e ps.mv. aor. van καταομαι

Και εἶπεν κυριος τῷ Αβραμ ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου και ἐκ τῆς συγγενειας σου και ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρος σου εἰς τὴν γῆν ἣν ἂν σοι δειξω και ποιησω σε εἰς ἔθνος μεγα και εὐλογησω σε και μεγαλυνῶ (!) τὸ ὄνομα σου και ἔση εὐλογητος και εὐλογησω τους εὐλογουντας σε και τους καταρωμενους σε καταρασομαι και ἐνευλογηθησονται ἐν σοι πασαι αἱ φυλαι τῆς γῆς και ἐπορευθη Αβραμ καθαπερ ἐλαλησεν αὐτῷ κυριος και ὥχετο μετ' αὐτοῦ Λωτ Αβραμ δε ἦν ἔτων ἑβδομηκοντα πεντε ὅτε ἐξηλθεν ἐκ Χαρραν και ἐλαβεν Αβραμ τὴν Σαραν γυναικα αὐτοῦ και τὸν Λωτ υἱὸν τοῦ ἀδελφου αὐτοῦ και παντα τὰ ὑπαρχοντα αὐτῶν ὅσα ἔκτησαντο και πασαν ψυχὴν ἣν ἔκτησαντο ἐν χαρραν και ἐξηλθοσαν πορευθησαι εἰς γῆν Χανααν και ἦλθον εἰς γῆν Χανααν

12.4 Het werkwoord δεικνυμι

Het werkwoord δεικνυμι heeft alleen in prs. en imp. de lettergreep -νυ-.

We spreken hier van presensversterking.

Zo is: δεικνυμσι(ν) = hij wijst, hij toont

ἔδεικνυ = hij wees, hij toonde

Maar ἔδειξε(ν) (aor.) = hij wees, hij toonde

δειξω = hij zal wijzen, hij zal tonen

De vervoeging *prs.* luidt: δεικνυμι, δεικνυς, δεικνυσι(ν), δεικνυμεν, δεικνυτε, δεικνυασι(ν)

De vervoeging *imp.* luidt: ἔδεικνυν, ἔδεικνυς, ἔδεικνυ, ἔδεικνυμεν, ἔδεικνυτε, ἔδεικνυσαν

BIJBELS GRIEKS LES 12

12.5 De ACI

Het is heel normaal als wij het zinnetje *Ik hoor hem komen* gebruiken. Dit zinnetje is een alternatief voor *Ik hoor dat hij komt*.

De Grieken gebruiken zinnetjes als *Ik hoor hem komen* veel meer. Hier volgt een voorbeeld.

ἔφη την θαλασσαν καλην εἶναι

hij zei de zee mooi zijn

Wij zeggen dat niet zo. Wij zetten er het woordje *dat* tussen.

Dus: Hij zei dat de zee mooi was.

We spreken hier van een accusativus cum infinitivo. (een lijdend voorwerp met een infinitief) In goed Nederlands wordt dus την θαλασσαν (*acc.!*) het onderwerp en εἶναι (*infinitief!*) de persoonsvorm!

Nog een voorbeeld:

Περικλης ἔφη Ἀσπασιαν καλην εἶναι.

Perikles zei Aspasia mooi zijn

Wij zeggen: Perikles zei dat Aspasia mooi was. (Aspasia was de vrouw van Perikles!)

Nog een voorbeeld:

δει γαρ ταυτα γενεσθαι πρωτον

het is nodig want deze (dingen) geschieden eerst

want het is nodig dat deze dingen eerst geschieden

of want deze dingen moeten eerst geschieden

Tenslotte:

Τινα (wie) με λεγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;

wie me zeggen de mensen zijn ?

Wie zeggen de mensen dat Ik ben?

Opdracht 2

Vertaal:

1. Θελω ὑμας σοφους εἶναι.
2. Γινωσκομεν (wij weten) τον Χριστον υἱον Δαβιδ εἶναι.
3. Δει τον υἱον του ἀνθρωπου πολλα παθειν (lijden)
4. δεικνυς; ἐδεικνυτε
5. ἐδειξα; δειξουσι(ν)

BIJBELS GRIEKS LES 12

12.6 LEZEN (3) Luk. 22: 47-53

Nieuwe woorden

ἐτι	= nog
λαλεω	= spreken
εἷς	= één
δωδεκα	= twaalf
προ-ερχομαι	= vooraf gaan
ἤγγισε	= zie tabel les 10
φιλεω	= hier: kussen
φιληματι	= dat. ev. van φιλημα = kus; <i>we vertalen φιληματι door: met een kus</i>
παρα-διδωμι	= uitleveren
ιδοντες	= aor.part.van ὁραω
ἐσομενον	= fut. part. van εἶμι
παταξομεν	= fut. van πατασσω = er op in slaan
ἡ μαχαιρα	= het zwaard
ὁ ἀρχιερευς	= de hogepriester
ἀφείλεν	= aor. van ἀφαιρω = af- of wegnemen
το οὖς	= het oor
δεξιως	= rechter
ἐαω	= toelaten, toestaan
ἕως τουτου	= tot zover
ἀψαμενος	= aor. med. part. van ἀπτω = aanraken
το ὠτιον	= het oor
ἰαομαι	= genezen
παραγενομενους	= aor. part. van παρα-γινομαι = aanwezig zijn
ὁ πρεσβυτερος	= ouderling
ὥς = ὡς	= zoals
ὁ ληστης	= de misdadiger
ἐξήλθατε	= aor. van ἐξ - ερχομαι = uitgaan
ὁ ξυλος	= het hout, de stok
ἐκτεινω	= uitstrekken
ἡ χειρ, gen. χειρος	= de hand
ἡ ὥρα	= het uur
ἡ ἐξουσια	= de macht
το σκοτος (maar ook ἡ σκοτια)	= de duisternis

47. ἐτι δε αὐτου λαλουντος (gen.abs.), ἰδου, ὄχλος, και ὁ λεγομενος Ἰουδας, εἷς των δωδεκα, προηρχετο αὐτων, και ἤγγισε τῷ Ἰησου φιλησαι αὐτον.
48. ὁ δε Ἰησους εἶπεν αὐτῷ, Ἰουδα, φιληματι τον υἱον του ἀνθρωπου παραδιδως;
49. ιδοντες δε οἱ περι αὐτον το ἐσομενον εἶπον αὐτῷ, Κυριε, εἰ παταξομεν ἐν μαχαιρα;

BIJBELS GRIEKS LES 12

50. και ἐπαταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τον δουλὸν του ἀρχιερεως, και ἀφειλεν αὐτου το οὖς το δεξιον.
51. ἀποκριθεις δε ὁ Ἰησους εἶπεν, Ἐατε ἕως τουτου. και ἀψαμενος του ὄπιου αὐτου, ἰασατο αὐτον.
52. εἶπε ὁ Ἰησους προς τους παραγενομενους ἐπ' αὐτον ἀρχιερεις και στρατηγους του ἱερου και πρεσβυτερους, Ὡς ἐπι ληστην ἐξεληλυθατε μετα μαχαιρων και ξυλων;
53. καθ' ἡμεραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετεινατε τας χειρας ἐπ' ἐμε. ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστιν ἡ ὥρα, και ἡ ἐξουσια του σκοτους.

12.7 Wanneer zijn accenten belangrijk?

In het algemeen zijn accenten -zoals u inmiddels weet - niet belangrijk. In sommige gevallen zijn ze echter wel degelijk van belang!

Ik noem u enkele gevallen:

- τίς = wie? welke?; maar ΤΙΣ = iemand, een of andere
- ποιεῖ = hij doet; maar ποίει = doe!
- μεγαλυνῶ = ik zal groot maken; μεγαλύνω = ik maak groot
- ἡ = lidwoord; maar ἡ = betrekkelijk voornaamwoord.
- εἰ = indien; maar εἶ = jij bent

In de les zijn deze accenten alleen maar gegeven als u echt in de problemen zou komen.

12.8 οὗτος en ἐκεῖνος

Het aanwijzend	voornaamwoord:	deze, dit	
mn.ev	mnl.mv.	vrl.ev.	vrl.mv.
οὗτος	οὗτοι	αὕτη	αὗται
τουτου	τουτων	ταυτης	τουτων
τουτω	τουτοις	ταυτη	ταυταις
τουτον	τουτους	ταυτην	ταυτας

De tabel op de vorige bladzijde geeft de verbuiging van het **aanwijzend voornaamwoord deze/dit** weer. U komt deze vormen in de Bijbel regelmatig tegen. Tot nu toe is de betekenis van deze woorden steeds gegeven. De onzijdige vormen verschillen nauwelijks van de manlijke vormen.

Hier volgen de verschillen: onz.ev.nom./acc. **ΤΟΥΤΟ**; onz.mv.nom./acc. **ΤΑΥΤΑ**.

BIJBELS GRIEKS LES 12

Het woord ἐκεῖνος betekent: die/dat. Het wordt net zo verbogen als de bijvoegelijke naamwoorden op -ος. Alleen onz.ev.nom./acc. = ἐκεῖνο
 ἐκεῖνη ἡ ἀγάπη = die liefde
 ἐκεῖνος ὁ ξένος = die vriend
 ἐκεῖνο το σκοτος = die duisternis

Voorbeelden

- ἐν ἐκεῖνη τη ἡμερα = op die dag
- τουτο δε λεγω = ik zeg echter dit
- ἡ μαρτυρια αὐτη ἐστιν ἀλητης = dit getuigenis is waar
- τον λαον τουτον = dit volk
- αὐτος οὗτος = deze zelf
- ποιησον τουτο = Doe dit!

12.9 Kleine woordjes (Leer deze woordjes)

οὕτως = zo

ἐτι = nog

ὡς = zoals

οὖν = dan, dus

ὅτι = dat, omdat

ὅτε = toen

ἐκει = daar

που = waar?

οὐδεις, οὐδεμια, οὐδεν = niemand, niets

ἵνα = opdat, om ... te

Opdracht 3 Vertaal: De schapen en de hond

Xenofon vertelt het volgende verhaal:

De vrouwen van de huishouding beklagen zich bij hun meester Aristarchus, dat zij hard moeten werken en dat hij niets doet.

Sokrates adviseert hem dan het verhaal van de schapen en de hond te vertellen:

Toen de dieren (nog) konden spreken, zei het schaap tegen zijn meester: "Wij verschaffen u wol, lammeren en kaas, maar u geeft ons niets; maar aan de hond, die u niets verschaft, geeft u alles.

woorden:

ὁ κυων = de hond; οὖν = dan; σωζω = (hier) beschermen; οὔτε ... οὐθ' = noch ... noch;

ὑπ' = ὑπο = door; ὑπο wordt gevolgd door de gen.; λυκος = wolf; ἀρπαζω = roven;

ἀσφαλως = veilig; φοβεομαι = bang worden, vrezen; νεμομαι = grazen; οὐδεν = niets

ὡμολογεω = er mee eens zijn; ἀδικεω = onrecht doen; τηρεω = beschermen

τηρουμεναι = prt. med/pss. vrl. mv.; ζαω = leven, ζωσιν = zij leven; Zie Her. 2.2)

ὁ κυων οὖν ἤκουσε (vul aan: dit) και εἶπε· ἐγω εἰμι ὁ ὑμας σωζων.

Ἵμεις οὖν οὔτε ὑπ' ἀνθρωπων κλεπτεσθε οὐθ' ὑπο λυκων ἀρπεσθε,

ἀλλα ἀσφαλως νεμεσθε και οὐδεν φοβεισθε.

οὗτος οὖν ἦν ὁ λογος ὁ λεγομενος ὑπο του κυνος·

τα δε προβατα ἤκουσε και ὡμολογησεν.

ὦ Ἀρισταρχε, ἐκειναις (vul aan: vrouwen) λεγε, ὅτι συ τηρεις αὐτας και οὐκ ἀδικουται και ἀσφαλως ζωσιν τηρουμεναι ὑπο σου.

BIJBELS GRIEKS LES 12**Opdracht 4**

Vertaal:

1. μετα δε ταυτας ημερας
2. ταυτα ελαλησεν Ἰησους
3. τουτο εστιν σωμα μου (το σωμα = het lichaam)
4. τουτο γαρ εστιν αιμα μου (το αιμα = het bloed)
5. η καρδια του λαου τουτο
6. εν εκειναις ταις ημεριας

12.10 woordkennis (geef de betekenis)

1. οφειλω	9. διωκω
2. εως τουτου	10. μακαριος
3. η μαχαιρα	11. η χειρ
4. μοιχευω	12. δωδεκα
5. πωλεω	13. δεικνυμι
6. εκβαλλω	14. η εξουσια
7. μανθανω	15. το ορος
8. ο αμπελω	16. λαλεω

De laatste les was dit!

Als u deze lessen goed doorgenomen hebt en alle opdrachten ingestuurd hebt, hebt u veel geleerd!

Maar u moet nog meer lezen! Daarom moet u zelf een Grieks Nieuw Testament aanschaffen en nog meer lezen!

U kunt het best beginnen met het Evangelie van Johannes te lezen en daarna de andere Evangelien. Herhaal ook de lessen nog eens. Lees de teksten. En leer de woorden die u niet meer weet.

Ook kunt u de Septuaginta lezen. Op het internet kunt u de Griekse tekst vinden. Jammer is het dat die teksten meestal in de eenvoudigste vorm zijn gegeven. Zie onderstaand voorbeeld!

και ειπεν κυριος τω αβραμ εξελθε εκ της γης σου και εκ της συγγενειας σου και εκ του οικου του πατρος σου εις την γην ην αν σοι δειξω και ποιησω σε εις εθνος μεγα και ευλογησω σε και μεγαλυνω το ονομα σου και εση ευλογητος και ευλογησω τους ευλογουντας σε και τους καταρωμενους σε καταρασομαι και ενευλογηθησονται εν σοι πασαι αι φυλαι της γης

U ziet: geen accenten, geen spititus, geen slot-s (ς). Toch is het wel te lezen!

Met behulp van de **EXTRA TEKSTEN** kunt u een begin maken met het lezen. Veel succes!

BIJBELS GRIEKS LES 12

Opdracht 1

1. Λατρευουσιν αὐτῷ ἡμερας και νυκτος. (λατρευω = dienen)
Zij dienen Hem dag en nacht.
2. Ὁ ἀκουων ὑμων ἐμου ἀκουει.
Wie u hoort, hoort Mij.
3. Ἄμαρτια γαρ ὑμων κυριευσει. (κυριευω = heersen over)
Want de zonde heerst over u.
4. Και ιδου, φωνη ἐκ των οὐρανων.
En zie, een stem uit de hemelen.
5. Μειζω τουτων ὀψη (u zult zien).
En u zult grotere dingen zien dan deze.
6. Ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ἰησου Χριστου μετα παντων ὑμων.
De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen.
7. Τίς ἐστιν ἀνδρειοτερος ἐμου.
Wie is daperder dan ik.

Opdracht 2

Vertaal:

1. Θελω ὑμας σοφους εἶναι.
Ik wil dat u wijs bent.
2. Γινωσκομεν (wij weten) τον Χριστον υἱον Δαβιδ εἶναι.
Wij weten dat Christus de zoon van David is.
3. Δει τον υἱον του ἀνθρωπου πολλα παθειν (lijden)
Het is nodig dat de Zoon de mensen veel lijdt / De zoon des mensen moet veel lijden.
4. δεικνυς; ἐδεικνυτε
jij wijst / toont; jullie wezen / toonden
5. ἐδειξα; δειξουσι(ν)
ik wees / toonde (aor.); zij zullen wijzen / tonen

Opdracht 3

ὁ κυων ἤκουσε (vul aan: dit) και εἶπε· ἐγώ εἰμι ὁ ὑμας σωζων.
de hond hoorde dit en zei: "Ik ben degene die jullie beschermt".

Ἔμεις οὖν οὔτε ὑπ' ἀνθρωπων κληπτεσθε οὐθ' ὑπο λυκων ἀρπεσθε,
Jullie worden dus noch door de mensen gestolen noch door de wolven geroofd,
ἀλλα ἀσφαλως νεμεσθε και οὐδεν φοβεισθε.
maar jullie grazen veilig en hebben niets te vrezen.

οὗτος οὖν ἦν ὁ λογος ὁ λεγομενος ὑπο του κυνος·
Dit dan was het woord dat door de hond gesproken werd;

τα δε προβατα ἤκουσε και ὠμολογησεν.
en de schapen waren het er mee eens.

BIJBELS GRIEKS LES 12

ὦ Ἀρισταρχε, ἐκείναις (vul aan: vrouwen) λεγε, ὅτι συ τηρεῖς αὐτάς και οὐκ ἀδικουτα και ἀσφαλως ζωσιν τηρουμεναι σου.

Aristarchus, zeg tegen die vrouwen, dat jij hen beschermt en geen onrecht doet en dat zij in veiligheid leven omdat ze beschermd worden door jou.

Opdracht 4

Vertaal:

1. μετα δε ταυτας ἡμερας
na deze dagen
2. ταυτα ἐλαλησεν Ἰησους
deze dingen sprak Jezus
3. τουτο ἐστιν σωμα μου (το σωμα = het lichaam)
dit is mijn lichaam
4. τουτο γαρ ἐστιν αἷμα μου (το αἷμα = het bloed)
dit is mijn bloed
5. ἡ καρδια του λαου τουτου
het hart van dit volk
6. ἐν ἐκείναις ταις ἡμεριας
in die dagen

Opdracht 5

woordkennis (geef de betekenis)

1. ὀφειλω = moeten	9. διωκω = (achter)volgen
2. ἕως τουτου = tot zover	10. μακαριος = zalig
3. ἡ μαχαιρα = het zwaard	11. ἡ χειρ = de hand
4. μοιχευω = echtbreken	12. δωδεκα = twaalf
5. πωλεω = verkopen	13. δεικνυμι = wijzen, tonen
6. ἐκβαλλω = uitwerpen	14. ἡ ἐξουσια = de macht
7. μαθησασθαι = leren	15. το ὄρος = de berg
8. ὁ ἀμπελων = de wijngaard	16. λαλεω = spreken